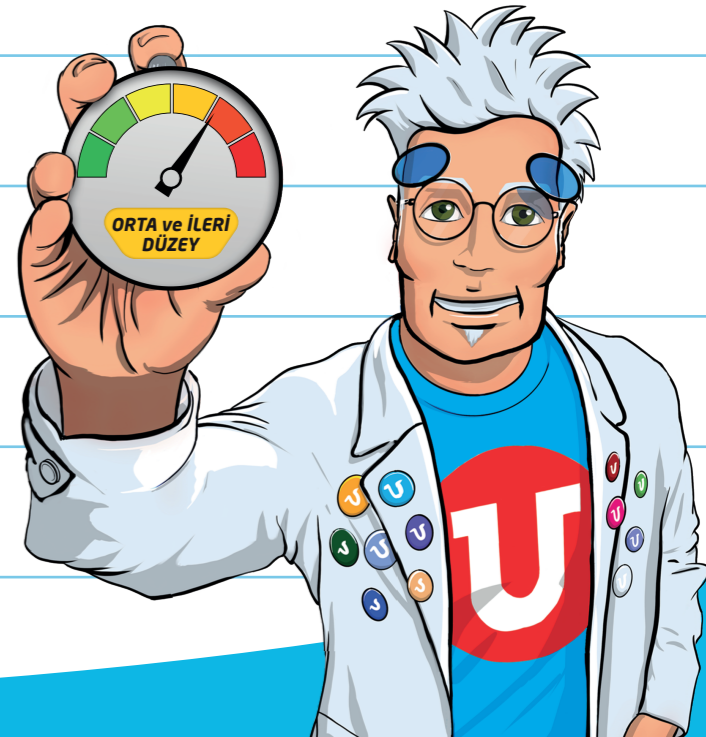

TYT Orta ve İleri Düzey
Türkçe Soru Bankası

Paragraf - İçerik
(Yardımcı Düşünce)

FATMA GÜL ÖRS

PARAGRAF İÇERİK - YARDIMCI DÜŞÜNCE

- Paragraflarda, ana düşünceyi destekleyen, ana düşüncenin daha iyi anlaşılmasını sağlayan yardımcı düşünceler söz konusudur.
- Paragraftaki ana düşünce bir taneyken yardımcı düşünce birden fazla olabilir.
- Yardımcı düşüncenin ana düşünceden farkı, metnin bütününe kapsamaması, paragrafın tamamını özetlemekten uzak olmasıdır.
- Paragrafta verilen ayırtılar, yardımcı düşünceler arasında akla uygun bir ilişki kurarak seçenekleri doğrulamak ya da çürütmek yargı çıkarmak demektir. Bir paragraftan birçok yargı çıkarılabilir. Bu yargılar ya birkaç ayırtıya ya da bir yardımcı düşünceye dayanabilir. Kimi sorularda da paragrafta verilenler arasından hangisine değinilip değinilmediği sorulmaktadır.

Örnek:

→ Doğu Karadeniz kırsal bölgesine ilk kez gidenler, özellikle turistler, gördükleri ufak tefek ahşap yapıları, çocukların oynadıkları ağaç evlere benzetirler. Serender adı verilen bu yapılar aslında ev değil, yiyecek saklamak amacıyla yapılmış yerlerdir. Ahşap çatmayla yapılanı da var, boğaz geçmeyle yapılanı da; kerestesi çam olan da var, kestane olan da... Bu çeşitliliğe karşın serenderler aslında basit bir mimariye sahiptir. Bunlar toprağa çakılı dört ayak üstüne oturtulmuştur. Yiyecekleri kemirgenlerden korumak için yerden iki üç metre yüksekte inşa edilen bu yapıların, iş bittikten sonra toplanıp kaldırılabilen merdivenleri vardır. Ayrıca yiyeceklerin havadar bir ortamda, bozulmadan saklanabilmesi için bir dizi küçük oymalı penceresi bulunur.

Örnek:

Bakarsınız sıradan bir insandır. Yükseköğrenim görmemiş, doktora yapmamış, yurt dışında yaşamamış, dünyayı dolaşmamıştır. Ama yaşama bakışına, olaylara yaklaşımına, bilgisine, görgüsüne, değerlendirmelerine hayran kalırsınız; gerçek bir aydındır. Bağnazlıktan uzak, düşüncelere saygılı, irdelemeyi, tartışmayı, değerlendirmeyi, paylaşmayı bilen, toplumsal konulara kişisel çıkarları açısından bakmayan, insanlara sevgiyle, anlayışla yönelen bir insan...

Aşağıdakilerden hangisi, bu parçada sözü edilen kişinin özelliklerinden biri değildir?

SORU

Osmanlı Devleti'nde Avrupa kültürüne geçiş aşaması olan Lale Devri'nin önemli devlet adamlarından Yirmi Sekiz Mehmet Çelebi, diplomat olarak gittiği Paris'ten döndükten sonra devlet kademesinde çeşitli görevlerde bulundu. Siyasi bir görevle Mısır'a da gönderildi. Derken, 1730'da Patrona Halil İsyanı patlak verdi. Ortalık kan gölüne döndü. O korkunç karmaşada, sarayın önemli adamı Yirmi Sekiz Mehmet Çelebi canını zor kurtardı. Bir gemiye bindirilip Kıbrıs'a sürgün gönderildi. Osmanlı tarihinin en ünlü, en bilge ve en değerli diplomatı, yaşamının son iki yılını çilelerle boğuşarak geçirmek üzere kendini Kıbrıs'taki Osmanlı otoritesine emanet etti. Yirmi Sekiz Mehmet Çelebi'nin Magosa'daki Buğday Camisi avlusundaki lahiti ve mezar taşları bugün sapsağlam duruyor. Mermerden yapılmış mezar taşında kitabesi yazılı. Bu lahit ve mezar taşları, onun efsanesini bilenlere çok şey anlatıyor.

Bu parçadan, aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Osmanlı Devleti'nde, sürgün yöntemiyle cezalandırma sistemi mevcuttur.
- B) XVIII. yüzyılda Kıbrıs, Osmanlı Devleti sınırları içindeki bir mahrumiyet bölgesidir.
- C) Yirmi Sekiz Mehmet Çelebi, ülkesini yurt dışında temsil ettiği bir görevde bulunmuştur.
- D) Patrona Halil İsyanı, pek çok can kaybına yol açan bir başkaldırı olarak tarihe geçmiştir.
- E) Yirmi Sekiz Mehmet Çelebi'nin mezarının günümüze kadar gelişinin nedeni, yetkililerce korunmasıdır.

SORU

Mustafa Kutlu'nun ilk hikâye kitabı olan *Ortadaki Adam*'da göç ve bununla birlikte ortaya çıkan toplumsal değişme, çarpık şehirleşme gibi temaların işlendiği on sekiz hikâye yer almaktadır. Bu hikâyelerde bireysel ve toplumsal durumlar birbirini doğurarak iç içe geçmiştir. Mustafa Kutlu; hikâyelerinde geçmiş kültüre, İslam'a, tasavvufa, erdeme ve insanın kendi iç dünyasına yer vermiştir. İslami duyarlılık onun hikâyelerinde estetiğe bürünmüştür. Anlatımı sade ve samimidir. Mustafa Kutlu, eserlerinde kullandığı teknikler ve geliştirdiği hikâye tarzıyla son dönem Türk hikâyeciliğinin önemli isimlerinden biri olmuştur.

Bu parçada, Mustafa Kutlu'nun hikâyeleri ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine değnilmemiştir?

- A) Bireyin iç dünyasını esas alan bir yaklaşım sergilediğine
- B) Dinî değerleri öne çıkarırken sanatsal güzelliği göz ardı etmediğine
- C) O döneme kadar denenmemiş kimi teknikleri kullandığına
- D) Bireysel ve toplumsal konuların birbiriyle kaynaştığına
- E) Göç olgusunun doğurduğu konulara yer verdiğine

PARAGRAFIN YANIT OLDUĞU SORU CÜMLESİNİ BULMA:

- Bu tip sorularda paragrafın giriş cümlesi, parçanın hangi soruya cevap olduğuna dair önemli ipuçları içerir. Bu yüzden parçanın ilk cümlesine dikkat edilmelidir.
- Paragrafın konusunun ve bakış açısının doğru belirlenmesi, sorunun da doğru yanıtlanmasını sağlar.
- Mantığa uygun olan soru cümlelerinin yanıtı paragrafın bütünüdür.
- Parçada, bu tip soru cümlelerini paragrafa bağlayan anahtar sözcükler bulunur.

SORU

Vaktiyle sinema karşısında tiyatro için, televizyon karşısında sinema için sorulan sorular şimdi de kitap için sorulmakta. Bence bu abes bir sorudur. Gittikçe küreselleşen dünyada, insanlar garip bir şekilde yalnızlığa itilmekteler. Bu yalnızlık içinde edebiyatın önemi gitgide artacaktır. Robotlarla, modern ikonlarla değil, insanla yani kendileriyle karşılaşmak isteyenler edebiyata daha sıkı sarılacaklar ve güzel eserler dünkülerle bugünküleri birbirlerine bağladığı gibi geleceğe de uzanacaktır.

Bu parça bütünüyle ele alındığında aşağıdaki sorulardan hangisinin yanıtı olabilir?

- A) Pek çok romanın sinemaya ve televizyon dizilerine uyarlanması bu romanların okurlarını etkiliyor mu?
- B) İnternet yoluyla bilgiye kolay ulaşıyor olması basılı gazetelerin okunmasına ne ölçüde engel oluyor?
- C) Teknolojinin büyük bir hızla yayıldığı günümüz dünyasında kitabın ve edebiyatın önemi azalıyor mu?
- D) Bireyin kalabalıklar içinde gittikçe yalnızlaştığı bu çağda insan için kitabın en iyi dost olduğunu söyleyebiliriz miyiz?
- E) Çağımızın getirdiği hızla, özellikle bloglarda yeni yeni öykü ve roman teknikleri deneniyor; bunların edebî açıdan değeri var mı?

PARÇADAN ULAŞILABİLEN / ÇIKARILABİLEN / PARÇA İÇİN SÖYLENEBİLEN YARGI:

- Bu tip sorular, kimi kaynaklarda yardımcı düşünce başlığı altında verilir. Biz bu başlık altında almayı uygun gördük.
- Bu sorularda seçeneklerdeki yalnızca bir bilgi parçada yer almaktadır. Bu yüzden parçada aradığımız bu bilgidir.

SORU

Canlıların doğuştan getirdiği, genler aracılığıyla sonraki kuşaklara aktardığı özellikleri inceleyen bilim dalına kalıtım (genetik) denir. Kalıtımın niteliğinin bilinmesi, genlerle aktarılan özelliklerin ortaya konulmasıyla eş anlamlıdır. Bu bilgiler, insan davranışlarının ve psikolojik süreçlerin birbirini nasıl etkilediğini anlamayı sağlar. Ayrıca genetik bilimi canlının yapısını oluşturan hücreleri, vücudun organları ve bunların işleyişi ile ilgili şifreleme sistemini anlamaya çalışır. Yapılan araştırmalarda, tek ya da çift yumurta ikizlerinin karşılaştığı hastalıkların birbirlerine oranı karşılaştırıldığında tek yumurta ikizlerinin çift yumurta ikizlerine kıyasla daha fazla kalıtsal hastalığa yakalandığı görülmüştür. Örneğin davranış bozukluğu görülen hastalarda şizofren ya da duygu durum bozukluklarında kalıtsal etkiler saptanmıştır. Bu sonuçlar bizlere kalıtımın psikolojik süreçler ile davranışlar üzerindeki etkisini göstermektedir.

Bu parçadan, kalıtımla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Kalıtımın niteliğinin bilinmesi, pek çok hastalığın önlenmesine katkı sağlayacaktır.
- B) Kalıtımın özelliklerini belirlemek, kuşaktan kuşağa aktarılan özelliklerin bilinmesini sağlar.
- C) İkizlerde görülen davranış bozuklukları, kalıtımsal rahatsızlıklardan kaynaklanmaktadır.
- D) Psikolojik rahatsızlıklar incelendiğinde pek çoğunun kalıtsal olduğu gözlemlenmiştir.
- E) Kalıtım bilimine yönelik çalışmalar, çoğunlukla tek ve çift yumurta ikizleri üzerinde yürütülmüştür.